



وضعیت اقلیت های دینی در دوره حکومت شاپور یکم

علی پیران^۱، امیررضا موچانی^۲

۱- دانشجوی کارشناسی آموزش تاریخ دانشگاه فرهنگیان

۲- دانشجوی کارشناسی آموزش تاریخ دانشگاه فرهنگیان

چکیده

شاپور یکم، پسر اردشیر بابکان و از برجسته ترین پادشاهان شاهنشاهی ساسانی بود که سیاست دینی قابل توجه و فعالی در مواجهه با پیروان اقلیت های دینی داشت، او در برهه حساسی که حکومت نوپای ساسانی در حال تثبیت و دین رسمی زرتشتی در حال تکوین بود، با مسیحیان، یهودیان، بوداییان و مانویان و پیروان دیگر مذاهب مهم، روبرو شد و موجب شد تا این پادشاه نگرش دینی و تدبیر قابل توجهی را در قبال اقلیت های دینی مذکور اتخاذ کند. شاپور اول، دارای شخصیت و روحیه ای مذهبی بود که تلاش می کرد تا میان دین و دولت موازنه ایجاد کرده و نقایص ناشی از اختلافات مذهبی را از کشور رفع کند. در دوره پادشاهی شاپور تحولات مذهبی مهمی به وقوع پیوست که ظهور مانی از یک سو و ترقی دستگاه روحانیت زرتشتی از سوی دیگر، مهمترین این تحولات بودند. مانی در دوره شاپور به دربار او راه یافت و برای تبلیغ دین خود در قلمرو ساسانیان از وی اجازه کتبی گرفت و دین او در زمان شاپور، پیشرفتی شگرف داشت. دین مسیحیت که در حال پیشرفت و تبدیل شدن به دین غالب در غرب شاهنشاهی بود و همچنین یهودیت که سابقه حضور طولانی در ایران داشت، نقش پررنگی را در جامعه آن روزگار ایفا می کردند. آیین بودا، در اوج توسعه خود در شرق قرار داشت و دولت ساسانی ناگزیر با پیروان و عناصر آن دین هم برخورد کردند. در این پژوهش سعی شده است به روش توصیفی-تحلیلی، وضعیت چهار اقلیت دینی مهم دوره شاپور یکم یعنی مانویان، مسیحیان، یهودیان و بوداییان مورد بررسی قرار گیرد و با سنجش سیاست های تسامح گرایانه یا سخت گیرانه دینی شاپور اول و دولت ساسانی در تعامل با آنان، تا حد امکان، به علل و عوامل اتخاذ روش های برخورد با اقلیت های دینی توسط ساسانیان در دوره شاپور یکم پرداخته شود.

واژگان کلیدی: شاپور اول، ساسانیان، مسیحیت، مانویان، یهود